

vel administrantibus fauendo seu contra interdictum superius eligendo, vel caluniosos in alio legando mentis, etiam ultra predictas penas, cuiusmodi gradus statim seu preminentie existant ecclesiastice vel mundane sic puniat, ut videlicet rigore trahat ceteros in exemplum. **A**t autem metus seu impulsionis molestia in electione pape eo formiduloso euitet, quod tunc christiani in laetabilius eorum incussio seu factio preterit, ultra predicta specialiter ducimur statuendum, quod si quis huiusmodi mentis vel impulsionem aut violentiam electoribus ipsis vel alicui eorum in electione pape intulerit, seu fecerit aut fieri procurauerit, vel factum ratum habuerit, aut in hoc consilium dederit vel fauore, facientem ve scienter receperit vel defensusauerit, aut negligens in executione penarum inferius memoratarum extiterit, cuiuscumque status gradus vel preminentie fuerit, etiam si imperialem regali pontificali aut alia quibus ecclesiastica aut seculari prefulgeat dignitate, illas penas ipso facto incurrat, quod in constitutione felicis recordationis Bonifacii pape octauis que incipit Felicitas, continetur illis effectualiter puniat. Ciuitas vero etiam si quod absit urbs Romana fuerit vel alia queuis vniuersitas, que talia facienti consilium vel auxilium dederit aut fauorem, vel infra mensuram saltem taliter delinquentem prout tanti facinoris enormitas exegerit, facultas ei affuerit non ducit puniendum, eoispo subiacet ecclesiastico interdicto. **E**t nihilominus propter dictam urbem pontificali et supra, eoispo sit puata dignitate non obstantibus privilegiis quibuscumque. **V**olumus insuper quod in fine cuiuscumque concilii generalis hoc decretum publicetur solenniter nec non quoad omnes et vbi cumque romani pontificis electio imminet facienda ante ingressum conclauis legatur et publice intrometur.

Finit.

Sequitur sermo

eiusdem cancellarij factus in die circūcisiois dñi corā papa apud tarasconam.

Apparuit grā dei et saluatoris nri omib; homib; erudiens nos, vt abnegātes impietate et secularia desideria, sobrietate iuste ac pie viuamus in hoc seculo, et reliq; que nūc audiuit ex epla pauli, vestra deuotio. **Q**uā apparuit grā dei

et saluatoris nri, ad eam cum fiducia thronum gratie eius, vt misericordiam eius consequamur et gratiam in auxilio optuno. **N**ā quod finis hoster super nos, et nos debilitati contractis iacemus in uno et limo perficimur, confundat pelagiana heresis, quod gratiam dei per subleuatione necessariam abnegare presumit. **R**ursus quod de gratia dei sermo habendus est et de nomine Iesu, que nemo potest dicere nisi in spiritu sancto, vt ipse Iesus secundum nomen suum sit nobis Iesus, vt preterea condēnatos in curia iusticie gratie nos curia suscipiat, dum interim sedet in throno sue gratie, postquam legitimum tempus conparendi pretereat, appellemus ad curiam et thronum gratie, illic nos presentemus in confessionibus vbi soror nostra mater est eiusdem gratie, et aduocata nostra, que plane despicere nos non poterit. **C**aro enim et sanguis noster est et curie sue iura defendet, iura gratie. **S**ed quis est iste thronus gratie. **A**lle pculdubio puer hodie circumcisus, cuius vocatum est nomen Iesus, vt per iesum gratia fieri sicut lex per moysen data est, vt saluaretur mundus per ipsum, quem vidimus plenum gratia, immo gratiatum. **D**eus meus, misericordia mea, inquit propheta. **E**t quid misericordia nisi gratia. **S**ed dicit fortasse timidior aliquis, **E**go apertos habeo oculos cordis in lumine fidei, et lucerna euangelice veritatis hodiernae intueor in puero seueritatem diuine iusticie seueram, valde, que etiam proprio filio dei non pepercit, quin eum nuditati et frigori et duro vulnere dum tenellus circumciditur exponeret. **E**t tu mihi apud ipsum puerum inuenite thronum gratie repromittis. **S**i in viridi hoc fecit deus, si innocentissimo filio non pepercit, in sicco quid fiet peccatoribus seruus qualiter ignoscet. **Q**uin etiam mater eius, mater benedicta, quibus oculis peccatores inspiciet, qui tota hodierni doloris sui causa sunt, qui totam sue grandis anxietatis materiam prebuerunt, dum propter eos vni genitum dilectissimum, ex acri vulnere cruentum, ex nuditate et frigore vagientem cognoscit et dolentem. **A**uero quisquis hoc dixerit sciat nil tale timendum, satisfactum est iusticie, satiata est, non puniet bis in id ipsum, cum qui gratiam huiusmodi pueri flagellati meruit, qui factus est a deo nobis iusticia atque redemptio, in quo et si iusticia appareat in ei, attritio de propter peccata nostra supereminet tunc apparet gratia dei, quod vt seruus

Bermo factus in die

redimeret tradidit filiū / q̄si peccatorē puni-
endum. **Sed** ⁊ tu virgo dignissima non
abhorre peccatores, sine quibus nunq̄m
fores tali digna filia: qui licet ex te genitus
est. attamen nobis natus nobis datus.
Adimus ergo cum fiducia te: ⁊ filium tu-
um. **In** quibus talis apparuit gratia dei
vt tu mat̄ dei fieres iueniēdo gratiā apud
deū ⁊ ipse hō fili⁹ dei diceret. **Ita** vt nō du-
bitauerit **Aug.** asserere. nullā in reb⁹ p̄ ips-
oris maiore ista esse gr̄am / dū verbū caro
factū est. **De** q̄ verbo locut⁹ det ipse nob̄
gratuita benignitate vbiū efficit ⁊ fructuo-
sum: meritis ⁊ p̄cib⁹ tuis s̄go gloriosa / que
ab angelo vocata es gr̄a plena ātonomati-
ce. ⁊ diuina salutatiōe quā repetim⁹ dicētes.
Aue rē. **Apparuit** gr̄a dei ⁊ saluatoris
nostri. ⁊ reliq̄. **Ex**hilaresce tu q̄ perieras / mi-
serāde hō: erige aures / audi. ⁊ gr̄as age: qm̄
apparuit gr̄a dei. datū certe optimū ⁊ do-
nū p̄fectū. qm̄ gratia dei vita eterna. ⁊ si do-
min⁹ dat gr̄am. dabit ⁊ gl̄iam. **Nō** igit̄ in-
uanū hāc dei gratiā accipias: nō p̄ in grati-
tudine in hui⁹ anni p̄ncipio enceniū tam
insigne p̄cipēdas. **Et** attendas vigilans. qz
nō dicit apls. apparuit sapia dei. apparuit
iusticia dei: apparuit potētia. **Illas** q̄ppe
magis eximescebat hō re⁹ / p̄ditōr: ⁊ dam-
nat⁹. quā d̄siderabat. **Qm̄** sapia accusabat:
⁊ nō hēbat locū negatio. nec valebat excu-
satio. **Adā** vbi es rē. **Si** voluerit mecū cō-
tendere (dicebat **Job** afflic⁹) nō potero rī-
dere vnū p̄ mille. **Iusticia** accusatū p̄dēna-
nabat: ⁊ nō inueniebat appellatio: qz au-
disti vocē vxoris tue rē. **Propterea** idem
Job verebat̄ oia opa sua: sciēs q̄ nō p̄cerz
delinquētī. **Hinc** q̄z est p̄phetica supplica-
tio. nō intres in iudiciū cuz suo tuo do-
qz nō iu. in con. tuo om. viues. **Potētia** d̄-
niq̄ accusatū ⁊ p̄demnatū puniebat ⁊ nō
erat euasio. **A** facie man⁹ tue. i. potētie ego
defeci / plorabat psalmista. **Et** rursus quis
nouit p̄tatem ire tue ⁊ p̄ timore tuo. i. t. di-
numerare: **Et** nemo est q̄ de manu tua pos-
sit eruere. **Nō** q̄rebam⁹ sapiam accusan-
tem. nō iusticiā p̄demnantē: nō potentiaz
executioni sniam demānantē / atq̄ seuien-
tem. **Ubi** seuientē. **Seuientē** nūc in celo
otra apostatas āgelos. nūc in paradiso otra
parētes p̄mos: nūc in turri babel p̄ cōfusio-
nē linguaz. nūc in terra p̄ diluuiū aquarū
multaz: nūc in p̄tāpoli peccatrice. p̄ sub-
uersionē p̄uersoz: **Tandē** in iher⁹ p̄ inclu-

tionē oim. **Sz** solā gratiā misantem ⁊ ab-
soluētē petebam⁹. q̄ salui essem⁹: nō ex ope-
rib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos. **Et** hec hodie no-
bis apparuit. dum celauit deus potentiaz
in infirmitate. sp̄iam in infantia: iusticiam
in pietate ⁊ circūcisionis satisfactōe. **Tā-
q̄** imposuerit deus silentiū eis. ⁊ dederit
audientiā totā mie. **Ita** superatis omib⁹
datur triūph⁹ gratie. **Et** hec apparuit ho-
die nob̄ valde necessaria. **Nam** qd̄ ageret /
q̄ se vteret hō condēnat⁹ in curia iusticie: si
nemini datus esset locus appellationis ad
curiam gratie / si non superaret misericor-
dia iudiciū. **Dicamus** iterum q̄ pri⁹
sempiterna dei virtus atq̄ diuinitas (teste
apostolo) ex eis que facta sunt intellecta cō-
spiciebatur: sicut antea dixerat sapiens / q̄
ex magnitudine speciei ⁊ creature / potest vi-
sibiliter earum creator agnosci. **Sed** ⁊ sa-
pientiam eius ex operibus agnouit que ex-
clamans dixit: q̄ magnificata sunt opera
tua domine: omnia in sapientiā fecisti. **Po-
terat** quoq̄ dei beniuolentia vt cūq̄ agno-
sci in rerum dignantissima conseruatione
et directione in suos fines: sicut potentia
et creatione. ⁊ sapientia ex gubernatiōe vi-
deatur. **Quapropter** forte gratiaz appels-
lat sapiens nutricem omnium. **Sed** ex re-
paratione lapsi. et recreatiōe deperditi. et
iustificatione impij. maxime apparuit gra-
tia dei. **Nam** que gratia maior / que libera-
lior. vel dici vel existimari potuerat: qm̄
vt tantum daret deus homini. vt pauper
fieret: quis hoc crederet. si nō p̄scus secre-
torum dei. **Paulus** assereret. quia pro no-
bis egenus factus est / vt illius inopia diui-
tes essemus. **Gratia** in super qualis mira-
bilior / q̄ vt taliter compateretur homini
miserio deus: q̄ miser fieret. opprobrium et
abiectio plebis. **Ista** nōne sunt viscera mi-
sericordie dei nostri. in quib⁹ visitauit nos
deus oriens ex alto. **In** quibus apparuit
gratia dei ⁊ saluatoris nostri hodie circūci-
si. **Amplius** vero domina natura. vt hu-
mano more loquamur. quāuis in suo crea-
turarum speculo pulcherrimo. in libro capa-
cissimo. in carmine sonoro. ⁊ armonico /
monstraret potentiam dei efficientem / et
sapientiam exemplantem. ⁊ bonitatem cū-
cta finientem. p̄imum ex vnitatem. secundū
ex v̄itate. tertij ex bōitate creaturaz: **Rur-
sus** p̄mū ex eaz mō. scdm̄ ex specie. tertij ex
ordie. **Silt** ex creaturaz mensura potētia

circumcisionis
et hodie no-
bis apparuit
dum celauit
deus potentiaz
in infirmitate
spiam in infantia
iusticiam in pietate
et circūcisionis satisfactōe
Tāq̄ imposuerit
deus silentiū eis
et dederit
audientiā totā mie
Ita superatis
omib⁹ datur
triūph⁹ gratie
Et hec apparuit
hodie nob̄
valde necessaria
Nam qd̄ ageret
q̄ se vteret
hō condēnat⁹
in curia iusticie
si nemini
datus esset
locus appellatio-
nis ad curiam
gratie / si non
superaret
misericor-
dia iudiciū
Dicamus iterum
q̄ pri⁹
sempiterna
dei virtus
atq̄ diuinitas
(teste apostolo)
ex eis que
facta sunt
intellecta
cōspiciebatur
sicut antea
dixerat sapiens
q̄ ex
magnitudine
speciei ⁊
creature /
potest
visibiliter
earum
creator
agnosci
Sed ⁊ sa-
pientiam
eius ex
operibus
agnouit
que
exclamans
dixit
q̄
magnificata
sunt
opera
tua
domine
omnia
in
sapientiā
fecisti
Poterat
quoq̄
dei
beniuolentia
vt
cūq̄
agnosci
in
rerum
dignantissima
conseruatione
et
directione
in
suos
fines
sicut
potentia
et
creatione
⁊
sapientia
ex
gubernatiōe
videatur
Quapropter
forte
gratiaz
appels-
lat
sapiens
nutricem
omnium
Sed
ex
re-
paratione
lapsi
et
recreatiōe
deperditi
et
iustificatione
impij
maxime
apparuit
gratia
dei
Nam
que
gratia
maior
que
libera-
lior
vel
dici
vel
existimari
potuerat
qm̄
vt
tantum
daret
deus
homini
vt
pauper
fieret
quis
hoc
crederet
si
nō
p̄scus
secre-
torum
dei
Paulus
assereret
quia
pro
no-
bis
egenus
factus
est
vt
illius
inopia
diui-
tes
essemus
Gratia
in
super
qualis
mira-
bilior
q̄
vt
taliter
compateretur
homini
miserio
deus
q̄
miser
fieret
opprobrium
et
abiectio
plebis
Ista
nōne
sunt
viscera
mi-
sericordie
dei
nostri
in
quib⁹
visitauit
nos
deus
oriens
ex
alto
In
quibus
apparuit
gratia
dei
⁊
saluatoris
nostri
hodie
circūci-
si
Amplius
vero
domina
natura
vt
hu-
mano
more
loquamur
quāuis
in
suo
crea-
turarum
speculo
pulcherrimo
in
libro
capa-
cissimo
in
carmine
sonoro
⁊
armonico
monstraret
potentiam
dei
efficientem
et
sapientiam
exemplantem
⁊
bonitatem
cū-
cta
finientem
p̄imum
ex
v̄itate
secundū
ex
v̄itate
tertij
ex
bōitate
creaturaz
Rur-
sus
p̄mū
ex
eaz
mō
scdm̄
ex
specie
tertij
ex
ordie
Silt
ex
creaturaz
mensura
potētia

Et ex tunc nullo sapientia. Et potest trahere in suos fines bonitate: ut quodam circulo intelligibili ex ipso create: et per ipsum exemplantem: et in ipso finiente sunt omnia: nihilominus mundus habet sapientiam dei potentiam et bonitatem cognoscere hunc non glificavit deum neque gratias egit. Sed voluerat sibi omnia: et obscuratum factum est insipientes cor eorum: et defecerunt scrutantes scriptura. Quia obrem ordinavit deus facere opus noue gratie supra naturam: ut esset gratia divina reginam nature. Nam gratia eius quae est in materia supra omnia opera eius. Que gratia habet supra oculos sua luminositatem cecauerit: illustravit mentes huius mundi. sic exultas iesus in spiritu. Confiteor inquit tibi pater celi et terre. quoniam abscondisti haec a sapientibus et prudentibus: et reuelasti ea paruulis. Ita pater: quoniam sic placitum est apud te. Placitum non meritum. ut non gloriatur animum eius stulta presumptio omnis carnis: quae in sapientia dei non cognouit. Quod placuit per stultitiam predicatorem noue gratie. saluos facere credentes. Hoc autem opus gratie. apparuit manifeste in eo quod uerbum caro factum est: ubi totum opus gratiae: totum sibi datur. Nil aut pauca habet natura: neque ex radice superiorum astroz: et constellationum. sic impietas quaedam fingit. Neque ex actione inferiorum elementorum. sicut quod ad modum quod subitum fuit. Ubi preterea patitur misericors et misericors dominus: ut saluet et regnet per uaricatorum hominum. Apparuit ergo benignitas et humanitas saluatoris nostri dei: ut alibi gaudet apostolus. Apparuit inquit misterium ceterum humanitas: ut signum magnum in celo celorum deo. Nam sibi hypostatica unione coniuncta est: et haec quasi mulier amica sole iusticie quae plena gratie lumine: et luna totum mutabilis nature sub pedibus eius: ratione auctoritatis impiose. et corona stellarum. xij. quae sunt. xij. prout singulares in capite eius. ex diuinitatis sublimitate. Nam et benigna humanitas dei saluatoris nostri uniuersum modum spirituali eternarum creaturarum purgat. illustrat. et perficit: superior eis in ordine hierarchico stabilita. ut sol quodam eternitatis. Imperium quod possidet supra uniuersum materiale atque corporeum. ut ex miraculorum operatione monstratum est. Duodecim postremo prout inquit. quasi totidem sideribus coronata refulget. quatuor in compositione ad diuinitatem. Totidem in compositione ante ad carnem trusus totidem in comparatione ad totam reum uniuersitatem. Considera humanitatem huiusmodi pueri hodie circumcisi in ordine ad diuinitatem: et inuenies quod in ea tanquam in ope preclarissimo super aliud: oem creatum relucet quatuor attributa. quae sunt dei potentia. diuinitas. dei iusticia. et supereminet dei gratia quae circulo quodam spirituali infimum summo iungit. pacem operans in terra: et in celo. Considera etiam in ordine ad carnem: et in uicibus carne ab ea quadruplici dote decorari. Agilitate. stabilitate. impassibilitate. et claritate. Et quod in uia non ita fuerat. huiusmodi erat speciale dispensationis diuine miraculum. Deinde si consideraueris humanitatem huiusmodi pueri in ordine ad creaturam uniuersam: uidebis eam tanquam instrumentum diuinitatis habere operantem in celo et in terra in mari. et in omnibus abyssis: beatos illustrat et perficit in celo: uiatores iustificat in terra: alios non plene iustificatos dimittit: uel alibi in mari purgationis. Alios obstinatos damnat et deturbat in abyssum damnationis. Quicquid multus est huiusmodi sermo. et ad interpretandum difficilis: et ordo nostra ad alia peruenire expediri desiderat: coartemur eam infra limites praesentis celebrationis. Et duobus quasi gradibus itinere breuiato decurrat. Et dicam quod apparuit gratia domini primo in humili subiectione sua ad legem circumcisionis. Postquam impleti sunt dies octo ut circumcideret puerum: inquit euangelista. Apparuit secundo in populi redemptione secundum nomen saluationis: uocatum est nomen eius iesus: quod uocatum est ab angelo postquam in utero perciperetur. Causam reddit angelus apud David: tibi quoniam saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc modo euangelium cum epistola sociantes. utrumque per alterutrum deducamus sub duobus tantum gratie dei signis: quae sunt humanitas seu humilitas primum signum: et secundum benignitas seu caritas. Unum in circumcisione. In nominatione alterum: ut verum sit quod apparuit humanitas in primo misterio. benignitas in secundo: et gratia in utroque. dei saluatoris nostri. Itaque quis fidelium non perspiciat cum habeat et compertum: gratiam dei hodie apparuisse: dum attendit quod ipse legis conditor. duro se legis uinculo quasi seruus astringit. et fit sub lege uelut infans. uelut impotens. et peccatis obnoxius: Ad quid ita? Nimirum ut ingratitude neque presumptionis humane confunderetur et erudiretur: que in tantam prorupit audaciam: magis uero amentiam: ut diuinitatis maiestatem appeteret. uolens esse sicut deus. sciens bonum et malum: propterea deus medicamentum contrarium humilitatis opposuit descendens a summo suae maiestatis: ad ima uilissima nostre humanitatis.

Verbo factus in die

Sic aduersus auariciam primi hominis ipse summam liberalitatem. Sic aduersus gulam eius summam frugalitatem. Sic aduersus ingratiudinem nimiam ipse gratiam ostendit infinitam: erudicet nos facto certissimo. ut abnegatet impietatem malam hospitalem. et sodalem perfidiam. et secularia desideria que mergunt in iterum: sobrie et iuste et pie viuam in hoc seculo. Sobrie que ad nos. Iuste que ad primos. Pie que ad deum et sanctos. **H**umiliemur igitur a iustis nostras leges imitantes hunc puerum. et circumcidamur per disciplinam cultus. vitioz supfluitate a nobis et sensibus nostris. Circuidat cor a supfluitate superbia. ne plus sapiat quam oportet. nec prudentie pericie iurat. Circuidat ipsum ab omni carnalitate excessu sine sordibus et colluuiis voluptatis. sic purum et mundum. Circuidat oculi ne videant vanitatem. os et lingua ne loquantur medancium/ aures ne audiant detractionem: tactus et gustus ab omni lubricitate. totum corpus a rebellione et aiam otumacis. **A**t sobrie viuam in nobismetipsis. **V**iuam et iuste apud primos redderet unicuique quod suum est. cui vectigal. vectigal. cui honorem. honorem. **V**iuamus tandem pie deo adherentes per fidem et spiritum et per caritatem: circumcidentes omnem errorem et superstitiosum per fidem: omnem despectum et presumptuosum per spem: omne odium et cupiditatem per caritatem. **S**it in nobis fides vera et viuam secundum vim rationabilem. ex recognitione imense sapientie. **S**it spes certa secundum vim irascibilem. ex perfectione summe eius potentie. **S**it caritas feruida. ex consideratione summe beneficii uolentie et gratie que appuit hodie in circumcissione humilitate. **H**oc modo sobrie intra nos. iuste intra nos. et pie supra nos. viuam in hoc seculo. **S**ed et tibi pessima. ve tibi neque in gratitudo cordis humani. cordis in circumcissione et certe in humani: dum ad tantam gratiam non illi. ma dei tui non corrigetis. non emollitis. non flecteris. **H**umilis est ipse que est deus benedictus in secula. et tu ceruicem erigis. tu superbia et cinis. **T**u sordida pellis inflaris et tenderis. **T**u inque inflaris et tenderis sordida pellis. sacculus stercoz et hominum. **H**umilis est ipse legislator tuus obsequas legem tuam. et tu quotidie legis sue iugum suauem et leuem otumacis excutis et perfringis. **H**umilis postremo inuenit pius erga te misericors et benignus. et tu plenam impietate. errores fingis. et sequeis superstitiones. de eo que vel superbe presumis. vel desperas superbius. **A**d ipsum denique nullo pietatis. nullo dilectionis affectu moueris. **P**udebat fortassis in seque humilem boiem. ut seque pudebit humiliem

le ipsum imitari. **V**ide stupendum et horrescentem flagellat in circumcissione leo de tribu iuda. ut humiliet canis mortuus. filius hominis putredor hominis. **C**ircuidit in carne puer **J**esus. ut absque pro pudico nos in corde et sensibus maneamus. ut cum abraam nos filium unigenitum cum tota familia et ynaculo. hoc est spiritum nostrum cum affectionibus et cognitionibus uniuersis circumcidentes discipline cultro neque omittam. et solam opprobrium egypti. si neque pire de populo neque fedus diuinitum efficere uoluerimus. **D**es quidem habere uenit. deus precipue. sic ipse per ceteris in deum sorte electus est. **E**xultet igitur cum tremore humili. et gratias agat. et appareat in eo gratia dei et saluatoris nostri. **S**ed benedictus hodie que per maiorem gratiam. gratie uicis similitudinem repedere dignum fuerat. plus aliis replet ingratiudine. et pro pudico sibi fecit impietatis et secularibus desideriis. neque sobrie neque iuste. neque pie viuam in hoc seculo. **I**ta pergebam in meditatione mea. satiram in deo de clamare. **H**ec. n. in tanta uerberi indignitate materia deesse uerba potuerat. **D**um ecce studiositas speculatrix. ipso opportunitate quod sua. gratiam quoniam speculatiuam. siluam apponere uidebat. ut plus sibi quam edificatione de fuisse. **D**ic inquit si ipse circumcissus est. an circumcissus resurrexit in gloria dispensantibus factus. **I**ta me pie tenere nudi. ad honorem eorum et quod ipse fuit secundum carnem. que est deus benedictus. et ad uerborum confusionem. **D**ic periculam illam carnis et uicem. ut multi fuerunt dimisit in terris. **E**t talis de effuso tunc sanguine quod est. **R**andi quod dicitur per se esse de integritate humane nature et necessitate. sine quibus non subsisteret. **Q**ualdam de congruitate. sine quibus neque perfecte neque decente existeret. **Q**ualdam de supfluitate. **P**rimo due resumpte sunt sic i aliis resurgentibus fieri. non oportet habere de reliquis. **S**i quis igitur contenderit periculam illam cum sanguine fuisse de integritate humanitatis primo vel secundo modo. illa resumpta sunt. et uel in terra non manent. uel multiplicata sunt. **E**rat ne igitur pars illa carnis vel sanguinis per coicationem idiomatum deus. et si deus. ut homo. **D**iuini rationem tanquam egentem legissimum et subtilissima perscrutatio. **E**t consequenter illa si sit adoranda adoratio latrerie. **P**erge ad alia. quia melius est hic nihil quam pauca dicere. **D**ic ad quod pererat circumcissio. **R**espondeo proderat originale peccatum delendo et dando gratiam. sed non aperiebatur ianuam paradisi. **D**ic que dabatur per

feminis remedium? Responsio fides pro-

pria si adulate erant: vel parentū p puulis.

Quā alienigenas obligabat? Rñsio non

Cur añ diē octauū nō ipēdebat? Rñsio

pp̄t tēneritudinē: r ad resurrectōis misteri-

um? Quid de filijs isrl' in dextro nō circū-

cis? Pietēno fuisse cū eis a deo reuelante

moysi dispēfatū. Dic si p cognationē spūa

lē circūcidēs circūciso iūgebat? Puto cog-

tionē hāc magi hūana pstone, q̄ naturali

vel diuino iure inuētaz. Quod si q̄s aliter

sentiat pp̄t grām q̄ p̄fert. dicat p̄sequēter sic

de baptisimo. Dic an circūcisus silq̄s ba-

ptizat? / insigniebat duplici caractere: r si i

eo grā duplex augebat. Ita si capax erat v-

triusq̄: r dū circūcisio curebat vtiliter.

Dic cur circūcisio q̄ data i fed' eternū cessa-

uit: qd dico cessauit / imo facta ē mortifera

adeo vt Paul' denunciēt si circūcidimini /

pp̄s nihil vob̄ pdest: Dico q̄ p̄pe nō cessa-

uit: r trās iyr in baptisimū. cui' erat figura,

qd̄ igit mirādū. si re exhibita figura cesserit.

S; auge q̄ōnis admiratōz, cur pp̄t p̄f-

uationē circūcisionis r alioz legalū / pau-

lus restitit petro i facie: cū tñ ipē q̄sdā circū-

ciderit. Igit q̄ pacto rep̄hēdit ipse qd̄ age-

bat. r p̄f̄tūm sup̄iorē i auctate. aplatū senio-

rē. r in grā p̄firmatū die p̄tecostes: qliter i

culpat paul' eū / r narrat non recte abulasse

ad v̄itatē euāgelij Rñsio, distinguēda sunt

tp̄az r cor̄dabūf sc̄pturē. Ips circūcisōis

trip̄l' cucurrit. Currebat p̄mo vtiliter vsq̄

ad baptisimū. Secūdo p̄missiue apud in-

deos vsq̄ ad publicatiōē euāgelij plēnio-

rē. vt mī sinagoga honestas h̄ret exēq̄as

S; tūc apud gētes / r p' apd̄ oēs pestifera

gelū suū recipiēs: Quid si de facto in pau-

lū excoicationis s̄ntas p̄mulgasset: an eas

Paul' timuisset: Quid si Pet' p̄stitisset i

h̄ errore. nunq̄d eo facto papa p̄tū pdiderat:

q̄ si nō nunq̄d tñ deponēdus erat r p̄ q̄s r

quō: An p̄ciliū sine eo potuisset in h̄ casu

celebrari: Quid si pet' vi armata errorem

suū defendere voluisset: nunq̄d ip̄o etiā ma-

nēte papa. vim v̄licuisset repellerē aut yer-

bis aut carcerib' aut ip̄a deniq̄ morte.

Dieronym' p̄trea r Aug. doctores eximij

cū discordēt in hac materia nunq̄d alter eo-

rū dicēdus est heretic'. Ille paulū dispēsa-

tione mētūtū: h̄ Pet' iuste rep̄bensū fuisse

defendit Porro cur in cōcilio de cessatō-

ne circūcisionis pet' sūmus p̄ntifex nō tu-

lūsiā iam s; iacobz: In nubē studio sitati vt

taceret: r nō poneret in celū os suū Tūc ex-

clamās dixit: Nunq̄d nō expedit de talib'

in q̄rere. vt sciat q̄libet magn' cū pusillo q̄-

litate sue potētē. sue subiectionis sui cor-

dis. q̄ sibi cōpetit iure diuino / naturali. vel

hūano. Alioqn̄ error facile surripet: r con-

fusionis horrore cūcta fedarent. Quid est

igit qd̄ innuis mibi q̄si non liceat de potē-

tia Petri disputare: Nonne de oipotētia

dei q̄t̄idie p̄q̄rimus: Sed tñ vis vt ista nē

p̄trea: reuertamur ad puez̄ Jesum Dic

si puez̄ istū circūcisionis dolor attigit: cur

vtiq̄ gaudio magno frueret. Sic: r forte

tātus q̄tus in passione nūc p̄uisa Pic̄si

cor̄ eius motib' oppositis dilataōne r cō-

strictōne simul mouebatur. Responsio nō

oportet: quia gaudiū superioris portiois

non redundabat in corpus. Dic si vere

compatiebat ei mater sua cōscia tanti gau-

L

L

Bermo factus in die

Impie et blasphemie: quos inter ecclesiasticos ipse
ne fieri stupor est: **N**unquid apponi debet
pulsio. Ita deberet: sed pluries audisti quod
quod proebet/soluit pro non facit. **P**rovideat gratia
dei saluatoris nostri et summi pontificis diligentia

Questiones huiusmodi multiplicare magis
magis satagebat ipse nimis studiositas
speculatrix in meditatione mea. **L**ui
ego. **N**oli procor mihi molesta esse. **L**ocu et re
pus alio expecta. **N**on est iste disputatio spe
culative actus, sed edificationis practice. **T**u
interi secedas aliorum: ut de gratia dei et signis
eius certo pergit itinere primo nisi perferim ad li
gnum secundum quod esse posuimus benignitatem
saluatricem. sic notat in nois impositione:
Si tu pus ex eis qui circa primum signum diximus
quod est humanitas seu humilitas / consideratione
moralis quadruplicem notauero / primo quatuor ef
fectus gratie dei: qui sunt abnegare impietatem et
secularia desideria. **S**ed et sobrie / et iuste / et
pie vivere in hoc seculo. **Q**uamquam male sua
peccatis adulatione prestrepit / et susurrans loquor
p / bibeat / asseret quod veteri puerbio. **V**itas odi
um parit. **E**t quod non opus est teneras mor da
ci radere veru auricularum. **S**ed plus roboris
affert apostolus in fine epistolae / stimulas quelibet
predicatorum in persona **L**eti. **H**ec loquere et ex
hortare: et argue cum omni imperio. **N**emo te
contemnat.

Prima considera

Tio ad apparere gratiam dei in circumsione hu
milis pueri **J**esu. **P**riniceps vel plar / quilibet
bet / et dicat solut / legibus: pati de lege quas
ipse tulerit. **L**ui pro subditio: exemplo: tu pro re
uerentia postada dolet appareat gratia dei in
eoz / non impietas aut secularia desideria vide
deant donari. **P**oterat hic vti gentiliu exem
plis proprias in se leges quibus durissimas
uantium / **V**alerius meminit. **S**ed abun
de factus est ad exemplum summi legislatoris christi / et
pontificis supremi / quod ob hanc legem propriam non soluere
sed in semet iple re voluit. ut eius actio esset in h
principium platorum / quod instructio. **U**bi nihil
minus notandum occurrit contra eos qui tanta ob
stinatioe legibus mortuis humanis adherent.
legem viuam fundatam in lege eterna / et in equitate
seu epikura penit / vel ingrates vel spernetes:
quod lex proficit et impletum vel in fine meliore / vel
salubrioribus medijs ordinat / quod finis est cari
tas / primo apostolus. **A**lioquin christus legem antiquam non
implet / quod soluit. **E**t hoc documentum non me
diocriter spectat ad scisma primum / cuius sedato

ne inuenire non sufficeret leges humane iam co
dite: nisi superior lex diuina viua et architecto
nica consulat. **Q**uod quod forte non factus actus est visus
primum: obrigit quod ait dominus in **E**saia. **T**imues
runt me mandato hominum et doctrinis. **I**o ecce
ego addam ut admiratione faciam populo huic
miraculo gratia et stupedo. **P**eribit enim sapi
entia a sapientibus eius: et intellectus prudentium
eius abscondet. **E**x quo loco suspexit **J**esus illud
improperium contra phariseos: quod irritum faciebant
mandatum dei propter suas traditiones. **A**udirent
vix ista auribus suis huius qui legem euangelicam. le
gem diuinam cum professoribus suis deserentes. hu
manis inuentionibus in cumbunt toti / adeo ut ad
superiore legem illam oculos attollere vel non
valeant ex ruditate. vel nolint ex iniquitate. vel
negligant ex inerti segnicie. **L**ui tu vbi leges
humane non sufficiunt / put in scismate primum con
prium videt / ut ad legis diuine radicem et int
pretationem / consultatione referat. et primo eam / stitu
tio formet / necesse est. **Q**uid aut mali quod pe
riculi. quod confusio attulerit / temptus sa
cre scripture / vti quod sufficiens pro regimine ec
clesie (alioquin christus fuisse legislator ipse) /
interrogat experientia / consideret deus. cui de
spoliari debuerat sapientia. quod de sursum est pa
cifica et pudica / an ipse fornicat / est cum adul
tera illa meretricula sapientia terrena / animali
et diabolica. **S**tatus in sup ecclesie non est fa
ctus est tor / quasi brutalis et monstruosus: vbi
celum deorsum. h est. scilicet id quod spirituale est / et ter
ra sursum: spiritus fuit / et caro dominans: prin
cipale accessorium. et accessorium principale / vis
quod ad hanc / ut quidam delirare non dubitet. quod pro
uentiones humane est melius / quod pro lege diuinam
euangelicam regeret. quasi minus sit anima / quod corpus.
et spiritualis quod carnalis fructus. **H**ec assertio / pro
mea fide. blasphemum est / medum falsa. **E**uange
lica quod prope doctrina / pro suos professores dilata
uit ecciam visus in celum: quod filii agant / quod re
sapientiam quod de terra est / detruserunt visus in cenam
Et quod non ex toto corruerit et ex gratia dei. et sal
uatoris nostri. **H**ec ego loquere liberius / quo
mihis scius sum non ex quatuor. non ambitu. non
ad laudem propriam mee professionis / sed pro asser
tione veritatis. et utilitate publica hec dice
re. **Q**uia ad veritatem / curia ista theologiaz
bacten / minus debito promouit. ne dicat spre
uit. quod tamen omnem sibi / quod pollet / glam ad quod fuit
Per quod: **P**er predicationem huilem generati
cem deuotionis in cordibus fidelium maxime
principium. **N**am si desit religiosa deuotio: bo
noratio ecclesiaz quilibet erit: **P**rovideat gratia

summi pontificis ut nunc cepit.

Consideratio secunda

Apparens gratia in humilitate pueri
Iesu circumcisi docet prelatum quem
liber. ut iuxta consilium sapientis / po-
situm a Tullio quod maius est: humiliter se
in omnibus. Et ab omni se superbie intem-
perantibus signo circumcidat. Tanto enim
esse humilior et ad seruandum promptior quod
debet ex munere ait Gregorius. quod se obligato-
rem esse conspicit in reddenda ratione. Nam
ab eo cui plus committitur plus erigitur. Ita
ut saluberrimum sit christi documentum / me-
taphysicali ratione fundatum. Qui voluerit
esse maior inter vos erit omnium minor et mi-
nister: quod secundum magnitudinem dominationis
est subiectionis gradior obligatio. quod ob-
rem summus pontifex non ficta verborum
humilitate / sed veritatis attentione profun-
da / nominatur seruus seruorum. Et certe
ita seruus. ut secundum preparationem cordis et si non sem-
per secundum exhibitionem operis / ipse vitam suam. quod
magis statum suum exponere. pro cuiuslibet sub-
diti sui salute. nedum pro toto grege / teneatur.
Docita sentire catholicum est stabilitum in be-
nitatis verbo. bonus pastor aiam suam ponit
pro ouibus suis. Et ita corde credit ad iustitiam
ore autem vel scripto confessio fit ad salutem. Alio-
quin non iniuste sit lucifer qui ita posse voluit
secundum doctores ut subiectionis vicissitudinem
subditis non referret / cum ex opposito ipse pro
aliorum commodis obsequium velle debuisset.
Et hac iteque consideratione / culpanda reddi-
tur pompa superba. popa male sobria plato-
rum quod in fastu mundano / querentium ni-
hilominus excusationes in peccatis. et dicentium
quod hec pompa honorat ecclesiam. Honorat
vero. imo vere onerat et destruit factis et eccle-
plis. Neque enim in ornatu spedito. neque in
lauto diuicio neque in discolorum et comatu-
tulorum clientium numero / sed in spiritu mundo /
et consideratione scripturae / honor ecclesiasticus illu-
stratur. Quod si quis platorum in pompis istis pue-
rili et vana exultatione delectetur. si ad ho-
nores caducos gloriabundus exultare sciat.
si de se faciat idolum et statuam Nabuchodonoso-
ror / gaudens laudari. gaudens coli / et non poti-
us eborreat instar xpi. quod summus inter ho-
nores fleuit. si non memor sit iubentis in ve-
stitura ne gloriari in die honoris tui ne ex-
tollaris. Vidat obsecro vidat talis ne tamen seipsum
tanta proprie et aliene adulationis ludificato

ne decipiat quod iuxta verbum comici / ex stulto
habetur ex vani glorio / insanus fiat. Qualiter insa-
nus: Certe Iesus in iudicio rationis sic ledit
philocaptus. Quis quippe passio profunda et
radicata circa aliquod concupiscibile. sit illud
honorum. sit opulencia. sit ambitio. sit voluptas /
reddat hominem demoniaco silem. secundum dictum
Origenis in expiencia fundatum. Heterior si
non tempore meo talis appuit / et verborum copia et iu-
ritia scia et abstinentia famarum / corpe vegeto et
forti / que usque ad insanum reddidit ambitio
ceca. et temptat alieni omnes consilium / laudibus su-
is credula. ut putauerit pro illusionibus pluri-
mas esse verum papa concordat electus. Et cum ita
desiperet nihilominus affirmabat se pro mul-
tos annos nihil temptationis a vana gloria sensis-
se. Cum preterea moneret ut sapientiorum crederet
consilio. non inquit quod factum meum tale tunc est / ut
aliquid a me nemo illud intelligat. Sed quod miran-
dum est in homine fragili demencia hanc surrepsisse
cum sapientissimum oli angelorum lucifer / quod seipsum
non in luce vitat / sed ymbra proprie vanitatis
intuebat. esse voluerit non solum filius altissimo /
sed extollit super omne quod dicitur de / ex isana et fanta-
stica preconcepte dominationis libidine. Vult
quod ritibus et sacrificijs coli / pro similitudine ad de-
um. sic sacrilege artes magice palam tradit.

Propterea saluberrimum est / ut plures liberet
audiat et frequenter quod humilia sunt et culpabili-
lia de seipso. quod non est quod non peccet. dicatque cum
propheta. Incepabit me iustus etc. Nimis ei huius
multos quod vel adulatione / vel dignitate ho-
noratoe sibi loquitur magnifica / apponentes
fomentum morbo superbie. que vitium medica-
me. vel tiriaca proprie rebellionis et fragilita-
tis / sufficit expellere. et dare locum gratie dei
saluatoris nostri.

Consideratio tertia.

Apparens gratia dei saluatoris nostri in sub-
iectione ad legem propriam circumcisionis
documentum est plures / ut iuste viuentes
non imponant onera gratia statutorum et legum huius
subditoz. digito autem suo nolint illa mouere.
quemadmodum ipse phariseis. Nec
consideratio redit ad primam intentionem illi sine. ex-
emplo christi firmate. Patere legem quam ipse tu-
leris. Et est profecto gradus in hoc loco quod relap-
materia / contra tot et tam leues excitationum et
irregularitatum fulminatodes. contra tot onera
statutorum. puincialium et sinodaliu. ad lucrum quod
le. vel aie vel burse. nouit de. Contra tot res-
suaciones casuum in foro confessionis primam

Sermo factus

occultor. q̄ confessionē supra q̄ dici p̄ipedi
unt. **Loqr̄** expt̄ r̄ doct̄ ab expt̄is. **Sz** de
his alijs. **Ep̄s** legislator. nōne legē euāge/
licā dilatare p̄merat. **Potuerat** eq̄dē. sed
hūane fragilitati gr̄ose descendēs. necā/
ria nos docuit ad salutē. ea p̄ nibilo q̄si des/
put̄is. q̄ mortālē hāc vitā / iamiaz in momē
to periturā. vel regere vel sustētare viderēt.
sciēs q̄ nisi lex viua euāgelica r̄ etna dñet.
leges sc̄pte nō solū sup̄uacue / sz crebro p̄ni/
cioser reddant. **Vult** ḡ plat̄ ecciam subditā
feliciter dirigi. **Vult** arbitror / bonos ille vi/
ros. timētes deū eq̄tate r̄ meritis p̄spicuos
regimini p̄ficiat: nō oneribz legū r̄ statuto/
rū subditos p̄mat. **Nā** sup̄ hūc cardinē vo/
lui dz eccie reformatio / qm̄ si colūne putref
si inualide sūt / sustētari debētes ecciam: p/
tes reliq̄ q̄li v̄tute subsistēt / in nitētes parie
ti iclinato r̄ macerie depulse. **Multiplicet**
q̄stūlibet hūane traditōes. **Si** cupiditas
carnal / r̄ fast̄ nō hūilitas regnet in platis:
audiam q̄d seq̄t̄ incōmodi. **Etenī** piās cō
ferēdi bñficia / r̄ silia / aut relinq̄t talibz. **Et**
q̄s dubitauerit. q̄s nō viderit. q̄stū subuer
tēt. p̄uertēt r̄ enertēt oia. p̄motiōibz indigz.
Si ablatō fiat ab eis. retinēte sibi oim̄ col
lationē sūmo pōtifice: nunq̄d nō supra vi/
res erit h̄ negociū / nunq̄d nō cū moyse stul
to labore p̄sumet. **Hōne** mōstruosū erit vi/
dere caput vsup̄as mēbroz oia inferiorū
officia: r̄ q̄si sit gladi⁹ delphic⁹ ad omia se
ap̄tās. **Sz** r̄ curia sua. curia romana. q̄ ad
silitudinē hierarchie āgelice ordināda erat
r̄ replēda viris caritate feruidis / r̄ p̄templa
tiōe suspēs. vt seraphin. viris sapia diuina
splendidis vt cherubi. viris eq̄tate firmissi
mis vt throni. nōne mutabit̄ curiā peccā/
tū: r̄ q̄ nutrir̄i debebāt in croceis āplexabū
tur stercora. **Ira** enī arbitrat⁹ ē oia sp̄alia /
equ⁹ arbit̄ apl̄s. **Fiet** q̄z mlti pcuratores r̄
cōrotarij bñficioz (**Holo** de simonia q̄c̄p̄
dicere) **Fiet** insup̄ nō tā p̄motores q̄ inuo
lutores cāz friuolaz atz p̄fanaz / dimissa
oī sp̄ualitatz cura. **Quid** dico dimissa. **Uti**
nā h̄ eēt. sz sit neq̄ssimūz / irridebit. abomia/
bit. p̄seq̄t. r̄ ad imitatōz curie diabolice. ma
ior ille freq̄nt̄ erit / q̄ astutior. q̄ p̄fidior. q̄ i
portunior detrior. cupidior. misior. **Auer**
tas h̄ nefas gr̄a dei r̄ saluatoris nostri.

Quarta considera.

Apparēs gratia dī r̄ saluatoris nostri
Iesu / exigit vt platus nō potētiā sub

ditis / sz gr̄am oīdat. vt ip̄e p̄tērea dolores
r̄ gemit⁹ offerat deo / p̄ eis se circūcidēs. pie
q̄ viues / nedū alijs p̄dicauerit (officio enī
platiōis adiūcta ē obligatio p̄dicatōis) ip̄e
reprobz inueniat. **Quidni** plat⁹ gratiosuz
se / nō rigorosū p̄beat / cū ip̄e circūdat⁹ sit in
firmitate. egēs gr̄a dei. nesciēs introitum r̄
exitū suū. āgrans an turbationes in subdi/
tis. ex culpis p̄p̄rijs tanq̄ occultis. vel ab a/
lienis. vel sil ab vtrifq̄ suscitēt. ita vt necē
hēat obsecrare cū p̄pha. **Ab** occultis meis
mūda me dñe. r̄ ab alijs p̄ce tuo tuo. **Nā**
sic p̄ delicto populi pastor. ita p̄ pastoris
errore p̄pls p̄lectif. **Hoc** vidit iob q̄ dicit d̄
deo. q̄ regre facit hipocritā p̄tē p̄ciā popu/
li. **Qualis** aut̄ p̄niciosior pestis p̄ populo
aliā ē. q̄ hipocrit̄ in suo vel p̄ncipe vel pla
to. **Sz** ita digni sunt aliq̄ nō nisi p̄ repro/
bos regi. r̄ aliq̄ nō nisi reprobz p̄fici demerē
tur. **Quidni** igit̄ ip̄e pastor sp̄ pauid⁹ inue
niatur. nō se iustificans. nec iustificari cupi
piēs. extimescens ne dederit cām scandalo
dicens cum **David**. **Ego** sum q̄ peccauī. r̄
cū **Jona** / si p̄pter me turbatio facta est mit
tite me in mare. **Quo** v̄bo magnū illū **Gre**
goriū nazanzenuz vsū fuisse r̄ ob h̄ v̄bi
Constantinopolitane cui putilis erat / cessis
se. ecciastica meminit historia. **Recogi**
ter platus etiā deuotionis sibi conscius. p̄
sertim dū innūerabiles viri in oppositā ad
se pergūt sniaz. **Recogitet** q̄d dicat aposto
lus. **Nihil** mibi p̄sciū sum. sed nō in h̄ ius
tificatus sum. **Quis** ad hoc verbū nō ex
pauescat. **Sed** r̄ āgel⁹ sathane trāffigurat
se in angelū lucis. insidiatur in abscondito.
spargit v̄biliber laq̄os q̄s obumbrat specie
virtutū. **Ita** vt horrendū valde sit q̄d dicit
Sap̄. est via q̄ videt̄ homini iusta. nouissi
ma aut̄ ei⁹ ad mortē ducūt. **Sic** platus nō
nunq̄s dum eē gloriā plenius gratia dei. re
plet⁹ est insensibiliter astucia diaboli. **Quā**
multa q̄ntidie (exempli gr̄a) credit aliq̄s fa
cere ex magnanimitate / q̄ sūt ex arrogātia
r̄ p̄sumptione. q̄ multa ex indulgētia hūili
q̄ pietate / q̄ oriūt̄ ex desidiōso torpore. vel
certe (q̄d mirādū ē) ex vana ostētatōe r̄ glo
riatōe sup̄bissima / ad h̄ dūtaxat / vt patiēte
r̄ mie laudē cū magnis viris meruisse cre
dat. **Sic** furor icant⁹ / r̄ emulatō maledicta
q̄ p̄tinax. **Et** q̄z nō fm̄ sciam dur⁹. ceruis
colus / inexorabilis / ipterrit⁹. nemi cedes
nullū scādālū refoz midās. sz dicēs si dāna
ri volunt q̄ rōne saluare potero vel teneoz /

inuitos: talis inq̄s furoz/ mētī se zelū boni
 publici z cōis libtatis. Sic plicarō frūo
 la/ z stult' labor in minimis/ tāra se diligen
 tia simulās/ sic pplexā scrupulositas sp va/
 cillās. nihil expediēs. bonē sibi' pscie nomē
 vsurpat/ q̄ est ex radice supbie. nolēt' se pe/
 ritoz iudicō pformare. Sic ābit' honorz
 palliat se. q̄ nō p se. s. p dignitatis honore
 z alioz edificatiōe pqrif. Sic ābitio/ retē/
 none dignitatū. in pncipiē eccie/ subtili ma/
 lo fingit se velle multis pficere. nec ecciam
 exponere discrimini puerfoz. Et b plane
 ē dōmonū meridianū/ qd̄ facit q̄nq̄ ē mar
 tyr ē diaboli. dū ēē gliaf q̄s in pseq̄ntibus
 martyr dei. **Donet** in sup dicere boiem. qz
 diues sū z null' egeo. **Et nescit** qz paup ē
 z misabilis z cec' z nud'. **Sed** qd̄ innu
 merabilia diaboli machinamēta dinūera
 re pcedim'. q̄b mētī z blādīf iniquas sibi
 q̄i plena sit grā dei. **Dicam'** pot'. q̄s eua
 surus ē illa. **Rūdeat** nō ego s. ppha/ p ora/
 culū q̄le factū ē **Anthonio**. **Hūiliat'** sū z li
 bauit me: hūiliatus intellectu: hūiliat' affe
 ctu. **Introgata** nimiz grā di/ q̄ eēt sig ei'
 quibz apparet in boie. **Rūdit**. **Primū** z p
 cipuū signū meū ē hūilitas. hec sedes mea
 hec requies. **Deus** itaq̄ hūilibz dar grām.
Loq̄sce igit hūilitatē. z tu meā bitationez
 igrare nō poteris. **Introgata** vō hūili/
 tas d̄ signis suis. mltā numerās. ea tandez
 ad duo pstrincit/ q̄ sūt hūile sapere z hūile
 velle. adiūgēs de boie quē inbitauerit/ q̄
 euz reddit tractabilē/ q̄si pfulū oleo leticie.
 suafibile. bonis p̄sentientem. minus sp p/
 prio q̄s alieno fidentē p̄silio. abiect' est z vi
 lis in oculis suis. nō se iactās. nō iustificāl
 nō mag' pmittēs. nō solicate se excusans
Et aduerso cognita sūt supbe elatiōis sig
 si se colit. si amat. si cōplacet in se sibi. si sa/
 piēs ē in oculis suis. alienū vel nō req̄rēs
 vel odiēs vel nō iplēs p̄silii. p scō iā se bēt.
 z p tali q̄ dign' sit reuelationibz at d̄ mira/
 culis regi. **Et** qm̄ obstupuit in malis/ neq̄s
 se neq̄s morbū suū nouit. se hūiliorē se san/
 ctiorē oibz iudicat. solos q̄ loquūf placen/
 tiaretinet sibi/ alios odit. tādēq̄s abijcit q̄/
 cunq̄s q̄sito colore. z si ad horā dissimulet/
 amare se veritatē. **Si** scādaliāf aliū n̄ vrit
 s. irascit eis. tāq̄s sol' imunis sit a delicto/
 tāq̄s scādalo cām nullā pbuerit/ imanet i o/
 pinionibz p̄p̄ijs. q̄s defere neq̄s alioz mo
 nitis. neq̄s p̄silio. neq̄s xp̄p̄ientia maloꝝ se
 q̄ntiū psuaderi p̄r. **Egredit** pot' z excāde/
 scit aduers' monita salubria. **Ue** ve eccie z

religioni cuiq̄s a peste tali. **Vir**. h. satis de/
 phēdi p̄r. qz regit ouina pelle. s. per doctissi
 mos sciētes pbare spūs si ex deo sūt/ ex fru/
 ctibz cogscit. z marie dū ad inbonozatiōis
 cuiuslibet/ vel puā estimatōez. quasi furit/
 vt philocapt' amate sue lesionē echorrescit
Nihilomin' cū p tales dep̄bēsa fuerit. vit
 ē inuenire remediū. qz nec expelli facile p̄r
 nec retēta corrigi. nisi p miraculosā opatōz
 gr̄e dei saluatoris nr̄i. **Talē** cursū habue
 rit fmo nr̄ p p̄mū signū/ q̄ appuit grā dei z
 saluatoris nr̄i. in ei' hūilitate subijciente
 se legi circūcisōis/ z de ipius imitatiōe de/
 bita p platos z clez/ vt patiat' plat' legē quā
 tulerit/ vtq̄s q̄sto maior ē. hūiliet se in oibz.
 vtq̄s n̄ iponat onera graua ceruicibz subdi
 toz. vtq̄s gr̄osū se n̄ rigorosū oīdat/ z ita ab
 negata ipietatez secularibz desiderijs/ z so/
 brie/ z iuste/ z pie viuam' in h seculo. **Re**
 liquū ē vt p scdm signū d̄ine gr̄e/ qd̄ eē diri
 m' benignitatē seu caritatē. pleni' siḡtaz i
 nois ipositōe/ fmonis nr̄i cursus p̄sumatō
 nē accipiat. **Vocatū** ē nomē ei'. **Jesus** in/
 q̄t euāgelista. **O** nomē toties vocatū z d̄si/
 deratū nomē tādu cū suspirijs expectatur.
 s. hodie p̄mitus ipositū cum vocatū est no
 men ei'. **Jesus**. **Dudū** enī lōge a pectōribz
 salus. i. **Jesus** z p̄p̄erat yltionū d̄ns. **Hoc**
 dō cogscēs postulabat nomē nō potērie/ et
 d̄natiōis/ s. gr̄e z benignitatē. **Dic** in q̄t aie
 mee salus tua ego sū. **Jesus** tu' ego sū. **Hā**
 qd̄ iesus nisi salus. **Nōne** sic tibi loq̄ videt
 dō deo. **lat** dixisti. ego d̄ns. ego omnipotēs.
 ego iult' z terribilis. **Ab**scōdāt obsecro hec
 noia p̄rās. z exhibeat nomē gr̄e z benigni/
 tatis. **Et** dico. ego **Jesus**. **Hoc** ē nomē no
 uū qd̄ os d̄ni noiauit. qd̄ vocatū ē ab ange
 lo p̄s q̄s in v̄ro p̄cipet. nomē ab aplis p̄di/
 catū/ sic dicit act' aploꝝ q̄ omī die n̄ cessa
 bāt in tēplo z circa domos euāgelizantes
 iesū. **Hic** magn' ille p̄dicator/ q̄ loq̄bat sa/
 piam int' p̄fectos/ nihil iudicabat se scire ni
 si iesū xp̄m/ z hūc crucifixū. **Jesus** p̄p̄rea toti
 ens viuēs z moriēs noiauit/ z imitator ei'
 ignan'. **Nomē** p̄p̄rea a creatur' oibz adora
 tū. qz i noie **Jesus** oē genu flectat' celestium
 terrestriū/ z infernoꝝ. qd̄ p̄spiciū fecit mira
 culoz opatio. **Nomē** deniq̄s ab oibz inuo/
 cādū qz oibz salutifex. **Hā** ois q̄ inuocane
 rit nomē d̄ni. h salu' erit. **Et** n̄ ē aliō nomē
 sub celo/ affirmat pet' datū hoibz in q̄ op/
 teat nos saluos fieri/ z itez. **Hō** ē in aliq̄ a/
 lio sal'. **Si** penitēs/ z times deū vltionum
 o z

D

J

Sermo factus

appella ad deū grāz. dicēs vt ppe nomē su-
um iel. sit tibi iel. qm scribit nob filiū su-
is. **Johes** qz remittit nob pctā ppe nomen
ei. Nā qd legi i euāgelio iuocasse nomen
iesu. z exaudir nō fuisse. Si dānata mor-
te pcti. remanet morbo. cupie audi qz i no-
mie iesu spētes malaz suggestiōnū tollūt.
Esti mortifex qd delectatiōis bibi nō no-
cebit. Si feroces insultus inimicōz oim
timueris. attēde qz in noie iesu dmonia cū-
ciūt. z fere māfuescūt. vt gliabā. **Agarba.**
z turris for. nissima pdicata a sapiēte nomen
dñi. Si tētatōe vel alia afflictōe fatigatus
depmeris. imitare aplos q ibāt gaudētes
a p̄spectu p̄siliū. qm digni bīti sūt p noie ie-
su. z tumeliā pati. z ap̄s patū se offert nō so-
lū ligari. sed z mori in hierlm. p noie iesu.
Apparet igit grā dei in h noie iesu. qd ē in
remediū d malū culpe. i refrigeriū p̄tra ma-
lū cupie. in p̄sidiū p̄tra malū pugne. z in
solaciū p̄tra malū pene. **Ampli** qz necē est
nob viatoribz in drentibz celestē hierlm vi-
am agscere. aniaduertam qz deducit nos
dñs super semitas iusticie propter nomez
suum. **Porro** quia ignobilis es nobilita-
ri desideras. dat dñs p̄tatem filios dei fieri
bis q credūt in noie ei. **Dagna** plane no-
bilitas. qz si filij dei. z heredes. heredes q
dē dei. coheredes at xpi. z ex p̄sequenti eius
frēs. **Qd** agnosces angel. adozari a iohē
noluit. **Uide** ait ne feceris. p̄fusus eni tuus
sum. z frat̄z tuoz habēnū testimoniū iesu
Egen es. z multa te petere necē ē offerē. rī-
tibi iesus p titulo petitionis i curia dei pa-
tris. sic obfuit eccia. instituta ab eo q dixit
q̄quid petieris. patrē in nomie meo dabit
vob. **Quo** noie q insigniti fuerit saluabūt
iuxta figurā. **Ezechiel** de signo thau q signi
saluati sūt. **Deniqz** nēo v̄tutē. nēo sanitatē
hui nois nouit. nisi q accipit p epientia.
z gustat qd illud est. **Oleū** effusū nomē tu-
um. **Qualiter** accepit q dicebat. **Dñe** no-
mē tuū z mēoriale tuū in desiderio aie. **Et**
alē. **In** te glificabūt oēs q diligūt nomen
tuū. **Rursus** ali. **Ego** at in dño gaudebo.
z exultabo in deo iesu meo. q̄i diceret. **Sau-**
deat ali i anxia diuitiaz. z sarcinaz iutiliū
accumulatiōe. ali in effrenatiōe sordida vo-
luptatum. ali in alijs noxijs atqz pduris.
R ego at exultabo i dño iesu meo. qm potissimū
appuit grā dei i eo. **Sz** ecce dñuo f̄monē
intrūper conat studiositas ipoztūa. **Et** qrit
quō uey bz q ois q iuocauerit nomen dñi
salu erit. cū alibi sc̄ptū sit. **Nō** ois q dic mi

hi dñe dñe. intrabit in regnū celoz. **Respo-**
sio. requirit tertiū dñe. qd ē op̄is. sic pmū est
cordis. scdm ē oris. **Dic** cur ap̄ls tam vir
petēs in noie iesu carnis stimulū tolli. ex-
audiri nō potuit. **Rñsio.** nō petiuit ad salu-
tē. **Associari** q̄ppe d̄z orō q̄tuoz comitibz vt
exaudibilis sp̄ fiat. q̄ pie. i. ad salutē. q̄ pse-
uerant sine pcti intruptōe. q̄ iuste h est in
grā z p se. **Et** ita q̄s in ipō ē mortis ar-
ticulo petit h puniri in curia grē. libabit a
pena futura. vbi ē curia iusticie. z volabit
lib in celū. sic deducit domin. **Antisidiorē**
sis mediāte merito xpi z pena bīta in p̄ni.
Uerū qd ē qd dicit ap̄ls qz nemo p̄t dice-
re domin. **Iesus** nisi in sp̄scō. cū pessimi
nedū illd noigre. sed in v̄tute ei. miracula
facere memorēt. quēadmodū viderūt apli
quēdā in noie iesu demonia eijciēt. sic z il-
li reprobi q̄ dicēt in iudicio dño. **Nō** eni in
noie tuo p̄hauim. z in nomie tuo v̄tutes
multas fecim. zc. q̄bz dicit. **Actio** vos.
Rñsio. qz nemo p̄t dicere dñs. **Iesus** nisi in
sp̄scō illustrāte intellectū sic nec aliquā ve-
ritatē. vel ipō simul mouēte affectū z illu-
strāte intellectū vt in bonis. **Q** aut mali fa-
ciūt miracula. h est p̄ p̄tate publice iusticie
in attestatiōe veritatis. **Propterea** nō suf-
ficiūt ostēderē aliquē sanctū. nisi comes fue-
rit hūilitas. z sc̄itas. **Hec** v̄o gratia miracu-
loz iō dat q̄bz reprobis. ad ipoz. p̄dēna-
tiōne. ne iusti p̄ magno depuret si vel habe-
ant vel nō hēant hāc gratiā. **Nolite** inquit
xps gliari qz sp̄s vob subijciūt zc. **Q** si si-
gillū z signū p̄xiū dīne p̄tatis qd est mira-
culū. adhiberi q̄ratur in testimoniū falsita-
tis. deus h nunqz pmittit. qn reclamauerit
vel reclamēt. quēadmodū p̄dixit. ne creda-
mus signis antichristi. **Et** est h ad p̄batō-
nem electoz. **Properabat** rursus quere-
re studiositas. **Cur** non mō fit baptis-
mus vt oli. in noie iesu. z cur nō ad inuocatiōz
eius dant genera linguaz. z opationes mi-
raculoz. z similia. **Dū** hec ineloquēdū su-
periruit zelus feruidus. fili caritatis. ab-
scēde hinc. ait. o studiositas speculatrix. nō
est tps disputādi sed plorādi. **Nā** si p̄pterea
deus appellatus est **Iesus.** si in h apparu-
it grā ipius vt saluemur. vnde tot nob ma-
la. tot incōmoda. q̄ in ipm credim. ipm in-
uocam. **Ecce** iminui sum. ex ira dei effu-
sa sup nos. plus q̄ gētes. q̄ nomē domini ū
nouerunt neqz inuocauerūt. **Et** vt alia p̄e-
reā. ecce q̄z exētrādo sc̄limate ecciam sp̄sā
suā cōcuti sinit dei. p̄teri. rūpi. lacerari.

Et vbi sit mie tue antiq̄ dñe; vbi ē illa quā
apls tu⁹ scribit appuisse/ḡra; vbi ē nomen
sc̄m tuū atq; gliosum qd̄ inuocātū est sup
nos: **Lur** derelinqs nos dñe de⁹ n̄r: **Ubi**
abūdantia illa pacis quā oriturā asseruit p
pheta in dieb; tuis: et quam angeli cecine
rūt dicētes: **Blā** i excels; dō. et in tra par; ho.
bo. vol. **S;** ve tibi mala volūtas: volū
tas in ḡra. **Tu** istā a nob; di gratiā abscondis
Tu dñū illud carmen obturbas/dissonis
morib; tuis. **Tu** surripis gliam deo ptem
suā. **Quidni** pace spolieris/parte tua: **Tu**
igit; bñ viuere docēda eēs/non acute dispu
tare: neq; fortassis tps docēdi sed faciendi:
qm̄ mala radicata q̄ in mores abierūt. nō
vboz fomētis/sed factor; securib; atq; ser
ramētis/extirpare necēe est. **Sed** assit
pon⁹ tps miserendi dñe **Jesu** tps miserēdi
ei⁹. qz venit tps: succurrat ḡra tua. **Appare**
at illa miseris: qz adiutor es in oprunitatib;
bus in tribulatōe. **Impera** v̄t; et cessabit
q̄ssatio. et aura seuerior: et asperior. **Reorde**
ris ḡretue antiq̄ dñe. **Reorde**ris ifantie
sufuscepte. p̄t nos s; et circūcisōis tue: et no
minatiōis salutaris meoz esto. **Bñdic** p̄n
cipio anni benignitatis tue: qd̄ p̄ncipium
tu corona miā et misationib;: qm̄ illd̄ tibi
dedicam⁹ nō fabuloso **Jano** bifronti: scie
tes qm̄ bt̄is est vir cui⁹ est nomē dñi. spes
ei⁹: et nō respexit i v̄itates. et isanias falsas
Tu summ⁹ es p̄ntifex n̄r. des in nouitate
or⁹ tui et coronationis tue ḡraz vbratem:
et indulgentiay plenitudinē elargire. **Si**
redignē ḡra tua n̄ras expectationes ad p̄
bendas celestis illi⁹ et cathedralis eccie tue
magne hierlm̄/eccie triūphantis/ad quaz
tendim⁹ quā tota deuotione cupimus. ex
pectantes bt̄am spem. **Nō** p̄fudas nos ab
expectatione: qz ve patientib; repullam. si
vel in signatione/vel in bullis/vel p̄cessu
vel possessione/defecerint. **Sit** hodierna
sanguis tui effusio expectationū n̄raz va
lida signatio: sit eternū salutare: vt vbi ini
q̄tas abūdauit. supabundet et ḡra. **Tal**
erat i meditatione mea zeli plāgor q̄rul⁹. cō
mouēs/orās/et obtestans. vt sublata mala
volūrate de medio n̄ri (illa enī sola pacem
cogit in eriliū. illa sc̄isma parit. fouet et nu
trit) nos coadiutores ḡre dei sum⁹: q̄ p̄ijs
conatib; non deerit. **Cui** studiositas. et
cur ait non inq̄rit clerus cū platis suis. q̄li
bus v̄ijs occurrere puenit tantis et tot in cō
modis. **Seu** p̄ p̄gregationē factam in no

mine **Jesu**. q̄ aderit in medio. **Seu** per se/
dile disputationis officii. tendentis non
ad contentionē. sed veritatis inq̄sitionem
Seu p̄ inuestigationē criminū regnantū
in xpianitate. vt euelli cognita possent. **Et**
eēt clerus/exemplo **Jesu**/ppli saluator. nō
lupus dissipator. **Expedi** ne me studiosi
tate in talib; occupari. **Cui** zelus. **Expe**
dit quidem et iā multa a tuis sectatorib; cō
scripta sunt vt oīa rite p̄pentur. q̄ agenda
fuerint in consilio. **Alioq̄** verendū est ne
sc̄ismati radicationē afferret exemplo gre
coz/et ne sc̄issuras (qd̄ auertat dei ḡra) ml
tiplicaret ampliores/q̄lia nūc oīa dicere re
clamat vt vides breuitatis amor. et subdo
la blāndaq; adulatio contradicit. **Nihil**o
minus obsecratione facta p̄ gratiam domi
ni nostri **Jesu** christi et per me zelum domi
dei vt tempus modicum detur veritati et
eius inquisitioni. propulso omni morda
citatatis desiderio. quod longissimum frequ
ter vanitati datur et fabulationi. dic tu st u/
diositas radices aliquas ex iure diuino. s̄b
generalib; p̄ncipijs/vtiles ad sedandū pe
stiferum sc̄isma. quoniā illud primū et prin
cipalius occurrit in eccia reformandum.
Tunc studiositas v̄sa est quedam ape
rire/sub consideratione quadruplici: que
qualia sunt. vestrum erit iudicium.

Prima cōsideratio

His policie ecciastice/et cuiuslib;
legis cā regulat; est par salutaris/
Doc satis exp̄ssit diuin⁹ n̄r phus
Paulus q̄ finem legis et p̄cepti/ nunc dile
ctionē esse dixit/nūc iesum/intelligens i di
lectione pacem/in iesu salutem. vt sit finis
par salutaris. **Neq;** opus ē anxia deductō
ne alia/cum natura nos doceat/ens quod
libet non min⁹ suam vnitate et pacē appe
tere/q̄s entitate/fm deductiōz diuini **Dio**
nyſij/augustini et **Boetij**/ita vt par sit bo
nū qd̄ omīa appetūt/adeo qz p̄ricularis or
do nature plerūq; imutat in reb;/ vt vnitas
p̄seruetur. **Manifestat** h̄ ascensus grauis
sursum/et leuis deorsū. **Si** in corpe v̄o/cur
nō i mistico p̄t vicissitudo talis q̄ri/ vt pro
pace retinenda/ fiat deorsum/q̄ sursum est/
vt par p̄maneat. **Cū** igit; fm exigētā finis
cetera debeat moderari/et finis est q̄ iponit
nccitate reb;/ necessitas v̄o legē nō habet/
perspicuus est/qz nulla lex habeat aliquid
firmitatis/si paci faciende vel conſuande/
o 3

Considerationes quatuor

sum enim straria, sed dicitur interpretari ut fuit
paci vel penitus aboleri alioquin iuxta dictum
comici summum in summa est malicia / for-
miter ad iussionem sapientis noli esse iustus ni-
mis / sic athenienses fecerunt ad tempus leges lycur-
gi non esse / ut semper essent / et nasci a scipio dum con-
sul / inquit iuris ordinem sequitur / id agit ut cum
omnibus legibus romanum corrumpat imperium / Ful-
lo pacto igitur servat lex / non obviato legis
fine quae est pax. Sicut in simili christianorum
doctrina scribens Augustinus deducit pro regula
memoranda quod nullus textus sacrae scripturae in
sua expositione retinet sensum spiritus sancti / nisi il-
le caritate edificet. Et quoniam huius scismatis
tam extranea videtur esse pestis / ut tale nunquam
visum fuerit minus huius pollutionis humane
remedium / docere hoc sua in dies radicatio
expedit ad eius expulsionem institutio novorum
canonum / cum ea quae de novo emergunt nouo ege-
ant auxilio / vel iam conditorum necessaria est
moderatio. Sed quibus in quid moderatio
Sane pro regula infallibile et inobliquabile le-
gis diuinae / cuius sectatoribus et amicis pax
multa est / si propheta creditur / et non est illis
scandalum. Et quibus elicitur conclusio
saluberrima quod nulla via proficiens ad se-
dationem scismatis repudianda est. Quotumcumque
quae iura vel leges humane videantur opponi
ut de electione summi pontificis quae est sic et
sic celebranda / et similes / dummodo diuinus
mandatum vel ius maneat inuiolatum / Quod
scire ad illam spectat sciam pro qua legum condito-
res iusta decernunt / legem eternam imitan-
tes. Nec est lex euangelica / quae si preminatur
ab aliquibus / illi sunt inepti pacis ecclesiae
tractatores / quae admodum inutiles sunt ho-
mines ita adherentes nudis textibus / ut epi-
scopam habet equitatem ignorat / quales **Are-**
stotiles nominavit immanis in opinio-
nibus propriis. Ex his denique quis non vi-
deat / quod impium est / praesertim apud eos qui
se ecclesiasticos dici volunt / si peritos in eu-
angelica lege vel non consultare / vel abij-
cere / vel maiori sacrilegio / habere pro co-
gnoscant / hinc errores / hinc presumptuose
assertiones / hinc perplexitates inexplicabi-
les / hinc obstinate defensiones ad inuentio-
nem humanam / in perniciem ecclesiae / et pacis sa-
lutaris finis sui surgunt / ut quod non licet dispu-
tare de potentia papae / quod non potest sibi di-
ci cur ita facis / cum tamen sit peccabilis . quod
non potest in aliquo casu ecclesia sine eo con-
uocari vel aggregari / quod hic est fidei articu-

lus. **Benedictus** est papa exempli gratia / quod
non potest in aliquo casu ad salutem papam
vocari. **Quod** absque eo non stat salus / cum ta-
men salus ecclesiae in solum deum ordinem ab-
solute et essentialiter / et in hominem christum de-
ordinata lege / sed accidentaliter ordinatur
in papam mortalem / alioquin dum vacat
sedes per mortem papae vel naturalem vel
civilem / reputa si sit hereticus depositus /
quis hominum saluus esset. Alii papam pre-
dicant impeccabilem . alii omnipotentem .
alii sine ulla exceptione credunt extra salu-
tis statum quemlibet suae parti non obedi-
tem / quod contra temeritate dicatur / ipsi vide-
rint assertores.

Secunda consideratio.

Quelibet in ecclesiastica hierarchia
potestas in pacem salutiferam ordi-
natur. Nec inferitur ex prima. Cum
igitur non sit data potestas in destructionem
sed edificationem teste apostolo / si quis abu-
sui potestatis hoc est tyrannidi resistit / ille
non resistit dei ordinationi / sed obediens qui
iubet malum tollere de medio sui / et partem
scandalizantem abijcere / sicut et licet cuius-
libet erga quemcumque vim illata / vi repellere
cum appositione moderate caute.
Nec consideratio facili deductione tradit
quorundam scripta super obedientie laudi-
bus / et inobedientie penis / ad oppositum illi
quod persuadere conantur. Nam si obediendum
est hominibus / quanto magis deo. Elucet
praeterea / quod si salutifera pax tollatur / ex eo quod
in **Johanne** (exempli gratia) potestas eccle-
siastica quedam remanet / qua repudiata
pax rediret / abijcere potestatem / in hoc
casu est eadem bene vti . retentio autem ver-
teretur in abusum / Addit quod nulla potestas
inuenitur hic in via / quae non subiacatur legi
diuinae et naturali / et quae non sit peccabilis et au-
feribilis vel abdicabilis . aut pro tempore
ab executione suspensibilis. Fundatur
in hac consideratione / dictum illud memo-
rabile et vere dignum summo pontifice / quod
his auribus pluries accepti ab ore domini
nostri . hoc sine adulationis spiritu refero /
paratus sum / inquit etiam usque ad mortem
vel immolationem proprii corporis si ita
res exigat / ecclesiasticam unionem procu-
rare / quanto amplius usque ad proprium statum ab-
dicationem. Nam quando daret vitam / qui
non desereret vestem auro vitam / coronam seu

mitra: **V**ellent aliqui rursus obijcere contra eplam anglicana q̄ via cessionis i effectu reddi possit practicabilis casu pposito/inuitis etiā ostendētibz de papatu/ q̄ q̄ si habeat hic allegationē rationabilem co/ actio ipsi viderint/ velint itaqz nemo cogit **A**t vero quicqd̄ de hoc sic ostat viaz cessionis esse possibile/ immo in casu necessariaz: ad cui⁹ laudem spectat qd̄ scribit **D**ionysius (non ille ariopagita) ad donatū. recitatuē in ecclesiastica historia. **D**ionysius donato fratri salutem. **S**i inuit⁹ vt ais in h venisti/offendis in eo. si dimiseris volens: oportuerat quidē etiā pati omnia pro eo ne scinderetur ecclesia dei/ z erat non inferior gloria sustinere martyriū p eo ne scinderetur ecclesia/ q̄ est illa ne idolis immoletur/ imo fm meā sententiā maius hoc puto martyriū esse q̄ illud/ qz ibi vnusquisqz p sua tantum ania: in hoc vero p omni ecclesia martyriū sustinet. **H**ecille. **D**eniqz plura sequerentur de quibus non est dicenduz per singula.

Tertia cōsideratio

Quilibet rationis capax obligatur fm vocationē suā/ pacē ecclesie saluiferam procurare. **I**lle orando/ h disputando/ hic predicando/ hic exhortando/ hic agendo. vel quolibet mō alio. **S**umerentur argumenta pro hac cōsideratione ex radice filiationis ad ecclesiam/ z ex radice dilectionis z iusticie ad proximum: ex radice pietatis seu religionis ad deum. **N**ulla siquidēz in presenti scismate potest serpere deterior labes/ q̄ inertia querendi pacem: siue illa pueniat ex ambitione. vel adulatione. vel timore: aut alia occupatio/ ne non admittente curam hanc salubriore: pectora nostra duas nō admittētia curas: ait satiricus. **A**udiam⁹ a sapiente quid pigricies stulta/ operat⁹ in agro vel vinea ecclesie. **P**er agrum inquit viri pigri transiui z p vineam viri stulti: z ecce totum repleuerant vitice/ operuerat faciem eius spine/ z maceria lapidum destructa erat. **E**t si pesterum est z maledictioni proximum/ negligere opus hoc diu in unū q̄z criminosum est/ q̄z nepharium laborantibz non applaudere/ sed irasci? **P**ropterea stat aliquem adberentem iuste parti plus esse de scisma/ te culpabilem/ q̄z alterum qui adberet parti falsē: vt si p̄mus aliqua passione vitiosa

tractus obsistat quo min⁹ fiat pax/ nec alius dire paratus sit ecclesie. **A**t querit cū omni solitudine vias pacis. p̄mptū habet animū obediendi ecclesie iudicio seu veritati/ dum sibi claresceret. **E**a namqz q̄ dissolutionē afferit in presenti scismate sunt talia. que in facto maxime consistunt: in quibz errare sine piculo salutis pot non solū iste vel ille: sed etiā in talibz ecclesia fallere dicit⁹ z falsificat dū mltō tempore feminā pro papa coluit. **P**orro manifestari potest et extra dice bac/ q̄les excusantur a vitio scismatis. **E**t q̄ stat scire q̄ scisma est in ecclesia z tam nescire q̄s in ea sit scismatic⁹. **E**x h sequēter aperit quales sunt anathematizandi et vitandi/ z quales nō. **N**am velle oēs indifferenter pris false extra ecclesiam z salutē trudere/ quale sit/ iam tetigimus. **H**is ex rebz p̄picuū fit deinceps/ q̄sta laude/ quibz p̄conioz titulis/ cōmendanda reddat partis nostre diligentia/ presertim in indistincto francie regno: z q̄tum a scismatis obstinatione procul existat/ vbi quesita est hactenus pax salutifera tanto labore/ tot expensis/ tot legationibus/ assiduissqz consilijs. **N**ecessē q̄ aliquis opponat quāsdam velizantias vel paleas malarum actionum in quibusdam ortis/ inter hanc virtuosē operationis segetem/ vel q̄ non satis efficaciter diligentia respondit ad votum. **A**scribatur hoc humane fragilitati. **R**aro enim nascitur granū virtutis sine palea aliq̄ defectuositate. **N**ihilomin⁹ hz p̄fecto pl⁹ vclaudis zel⁹ ille diligēs q̄z alioz negligēs torpor⁹/ quoniā scisma si dimittit absqz agitatione/ proferet radices malas altius z ieuulsi biles/ z productas roborabit. **N**am mala per longas cōualuere moras. **D**oceat nos scisma grecoz/ quod iam non curatur: nesmo non desperat. **Q**uo in loco grandis offertur ad loquendum materia/ super laudibus parisiē. vniuersitatis preclarissime studiorum. super zelo feruido ipsius. q̄ non cessauit hactenus eniti pedibus vt dicitur z manibus: aliter q̄z desides aliqui et inutiles/ qui facere nihil volunt/ vel nesciunt/ obstrepunt tamen facientibus/ solis contumelijs fortes z armati. **S**ed silentium imperat tum benignitas/ tum modestia/ ne in eius laude videamur propriam querere. **E**cce autem quis est/ qui non dicat/ qui nō clamet/ pax/ pax/ fiat pax/ pacem volo/ paces super omnia concupisco.

Considerationes. LIII. de pace

Avero nonne irridetur deus / quonia simi
le est pacem non velle / et illam vel inutiliter
et desidiose velle / vel impossibiliter velle /
hoc est medijs ad eam impossibilitibus con
cedere / vt si queratur vnio aliquoaliter. qua
liter haberi non valet / neq; via debellati
onis / neq; via ronis seu reductionis / neq;
via anathematizationis seu sepatiōis / neq;
via p̄descensionis aut silr. **A**uq; itaq; pa
stor teneat nō min⁹ reuocare oues q̄s iudi
cat errātes q̄s fuare nō errātes / nō e d̄z / vt si
at vnū onile / modū possibilē et verisimilez
h̄ agēdi / velle p̄seq̄ / et cū dimissioe greḡs / p̄
p̄ij et obediētis / si p̄ h̄ fuat et vult grex vter
q̄s. **N**ec est h̄ defere gregē more mercenarij
et fugere / s; saluare / et vt vere sic dicam / su
giēdo manere. **S**z hec cessio dic̄ aliq̄s fie
ret p̄nitiosū poster̄s exēplū / fatemur id poss
se p̄ringere. **N**ā q̄b̄ reb; nō p̄ringit abuti
atq; p̄ incerto maloz euētu / nō eēt tā certū
et oprandum presentis pacis bonum repu
diandum / vel negandum.

Quarta considera.

Quāto est pacis salutariter bonus / vt
p̄ ei⁹ adep̄tōe neq; mūdān⁹ honoz
neq; stat⁹ neq; grad⁹ / neq; pp̄ia v
tilitas debeāt aliq̄e deterrere / et nihil p̄t⁹
nisi p̄ctm̄ p̄tra legē dei eternā. **N**ec p̄sides
ratio posita ē p̄tra illos q̄ dicūt. **O**bfuetur
honoz p̄tis n̄re h̄eam⁹ victoriā / p̄fusionez
enitem⁹. **E**cce q̄lia sustinuit opprobria sū
m⁹ p̄ntifex x̄ps / vt faceret vtra vnū / recōcili
ans i suo sanguie ea q̄ in celo sūt et in terra
factus opprobriū hoim et abiectio pleb / et
nō dicēs fues honoz me⁹. **S**ufficiebat ei
testimoniū bonū p̄scie ad deū. **I**git̄ vt par
bēat / nulla plane via repudiāda ē q̄ p̄t̄ abs
q; p̄ctō deduci et q̄to breui⁹ tāto salubrius
Quāto insup patēri⁹ / tanto accept⁹ apud
oēs / qm̄ res tāgit oēs et v̄itas luce p̄ amat

Quo circa vie p̄ dñm n̄m oblate / p̄ferā
h̄ sine adulationis oleo. q̄ nō indiget et salua
pace oim) q; nunq; mibi vise sūt iuri dño
palā p̄traire / nūq; vise sūt silr penit⁹ repro
bāde. nisi forte struat calūnia ex iuramento
suo. et extort⁹ obediē sue p̄sensu / iudicio et
req̄stis / alioz tendētib;. **P**ropterea rur
sus nō iprobabile videt̄ / attētis circūstan
tīs offerētib; se i p̄n̄i scismate / si ps iusta
possit a iuris sui p̄secutiōe desistere / vt ad i
iustā ius suū trāfferret / et fieret iusta seu per
nouā electōz iurisi / seu p̄ aliā viā i iur̄ sc̄pto

nō bitā / dūmō ius dñi v̄trob; iuiolatus
maneret / et hec via p̄t̄ timorē ihonoratōis
mūdane nō eēt penit⁹ abhorreda. **N**ā q̄c
q̄da malinol̄ interpretib; diceret. desup̄ refi
derz inspector cordiū de⁹ / et iudex. v̄itas et ca
ritas abside remunerās. **N**onne laudata
nōne vicitur effecta ē m̄ illa v̄a ifant̄ sapō
salomonē q̄ filiū maluit integz abijcere.
illoz carere / q̄ diuisus in suā cederet por
tionē. **D**eniq; in laude. **Q**. fabij maximi
p̄clarissimā dixit **E**nnius q; non ponebat
rumores ante salutē. **N**onne sanct⁹ ē v̄tro
dare gr̄e. dare caritati frat̄ne. et paci bono
rē suū caducū / imo vitā pp̄riā cū meritorz
sine laude et pace mox naturalis necessitas
v̄trūq; diripiat. **C**oncedat̄ q̄ libent̄ gr̄e ad
q̄d / velit nolit obtinēs / p̄tin⁹ relinq̄ natu
re. **A**mpli⁹ nō videt̄ iprobabile / qn̄ ex
pediat in casu eccliam ad tps sūmo pastore
carere / vt interi p̄ tractatū vel alit̄ adep̄tō
pacis celerior h̄eret. **E**t si canones opposi
tū sanxerūt / lex d̄ina nō dissonat. **N**ā ex di
cto / p̄t̄ absq; papa mortali stare sal⁹. **Q**uō si
timef̄ infamatio p̄tis illi⁹ / vt illi⁹. **J**ā r̄sus
posuim⁹. **C**ōsequē deducim⁹ / q; p̄t̄ n̄o
rē succūbedi aut in honozatōis hūane / q̄
v̄trob; vitiosa nō sūt / p̄ciliū generale v̄tis ec
clesie nō videt̄ repudiādū / s; p̄iū ē credere /
q; in tractatione p̄ntis materie nō erraret.
Audiam⁹ rōem / p̄stat itaq; q; in materiis
fidei terminādis error nō cadit in generali
p̄cilio. **R**ōem dāt doctores ex sp̄ealib; assistē
tia sp̄s̄s̄ci. et x̄pi regēs eccliam / nec p̄mittē
tis errare in his ad q̄ hūana iuestigatio p̄
uenire nō p̄t̄. **S**ec⁹ in his q̄ vel facti sunt
vel hūana ratione terminari possunt. **N**ūc
autem scisma presens q̄q; in his que facti
sunt plurimum bereat / eius nihilominus
terminatio tam perplexa cernit̄ / tamq; difi
cilis / vt supra hominum vires ingenia v̄
uentiones et consilia / videatur. **U**bi v̄ro
deest humanum / potest et debet absq; teme
ritate diuinū auxiliū etiam miraculosz
expectari. **I**ta enim de sortibus mittendis
in casu determinat̄ augustin⁹ / dum seueniē
tib; tirānis inquir̄ quis de multis platis
pro gregis salute remanebit / qui recedent.
Nonne igitur absq; periculo causa illa cō
mitti deo et v̄niuersali concilio possit absq;
formidine q̄ maior pars v̄inceret si esset in
iustioz / et maxime in perniciem ecclie / q̄d
addo quoniam in casu cōmunis error face
ret ius presertim error facti / vel ex facto

ortum habens. Auxilium tale miraculosū
nonne in bello corporali iudas machabeus
nonne moyses/nōne fidelium alij talit' expe/
ctauerunt/qū psequeretur vn' mille r duo fu/
gabāt. r. milia rōsto securiori fīd' p h' scisma
te finiedo/pōt in opitulatiōis dīne assiste/
tia spāli/p' tractatū vniuersalis p'clij spes
h'it'. Et q's obsecro tate p'sūptiōis inueniri
poterit/ut determinatis p' tot viros celebri/
mos/ppriā opinionē vel p'ferret/vel eoz di/
ctamē nō imitaret'. P' hū q's sentire est vt nō
nisi viā mediā/viā pacificā/r vtrobiq's ho/
norabile sentētaret p'clij. Neq's tū igno/
ro multas circa hec r alia/subozū difficult/
tatū nebulas. S; eas oēs lux dīne legis su/
is radijs facili' eijceret. Si nō vltra ceruico/
sa p'radicēdi libido d'fiterit. Si oculos ra/
tionis, neq's segnities inq'rendi clausurit/ ne
q's ruditas obtuderit/ neq's eos lippitudo
carnalitat'is/ neq's curaz puluis/ neq's fum'
p'sūptiōis suffoderit/ neq's postremo ma/
litia cecauerit q' min' apparere possit gra/
tia dei saluatoris nrī. Ita studiositas p'
zelū stimulata p'gebat in lōgius. Cui' ego
fmonez interrūpens/ r finiens/ exclamaui
Appareat o' v' nā bone iesu pap' nrā. salus
nostra. appareat tandē aliqū gratia tua/ vt
p' illustrationē sincerā/ r agēda videamus:
r ad ea q' viderim' iplēda r ualescam'. Ref
q'ppe i obscuro nimis demersa ē; nā r nob
caligines/pulueresq's difficultatū ābulan/
do spōre suscitam'. Deest insup apd mltos
gratia hūani auxiliij q' sil' apparere r coope/
rari debuerat gratie dei. Obscureat eā p'te/
rea vel abscondit amor pprius/ q'rens q' sua
sūt/ r incircūciso corde ābulās p' desideria
carnalia/ atq's secularia/ neq's sobrie neq's iu/
ste neq's pie viuēs in h' seculo/ q'si non expe/
ctaret btām illā/ spem q' sola desiderāda ē. so/
la velut enceniū dīne gratie iugit' postulan/
da. Prouideat meliora vicinioraq's saluti
gratia eadē dei r saluatoris nostri h' nos iu/
stificās/ r glorificās in futuro amē.

Finit fmo de circūcisōe corā papa apd
Tarasconam. Anno. Dccciiij.

R **E**pistola eiusdē ad

dominū aurelianē. de fmone pcedenti

Serenissimo pncipi. r militi re/
gis poli dño aurelianē. Suus
Johes cācellari' ecclie p'fienf in
dign' obsequiū hūile. pacisq's p'
sentis cū etna/donū felicit' adipisci. Dul'

ta hacten' sepsi strenuissime dñe. **A**lima
dici q' ad ecciasticā pacē vtilia videbāt. ple/
quēs pacē exulātē/latratu q' potui/ ego de
gener. catul' offerēs insup p' v' illi portōe
ad opus tabnaculi dei/cū hoibz/ ea q' d' ma/
nu sua videbar suscepisse. Nec igrō posse
ea a tot capinibz/ r varias facile traduci inias.
r forsā aduersas/ q' tū oia si cū distinctiōe
tpm circūstātiq' q's sese offerētū mltiplici/
tate p'serari d'g' fuerint/ arbitroz ea inuentū in/
neru p'cordi vitat' int se iūcta eē/ r v' pote q'
circa idē cētrū eundēq's cardinē pū d'fiderij
voluebāt. Viā itaq's cessionis bñ practica/
tā/ ego breuissimā r optimā cēsui/ iudicans
ad ei' receptōz fm p'patōez animi/ ābos cō/
tēdētes de papatu iure dīno p'strictos. Nec
erat q' allegaret coactōz. Vellēt itaq's: coe/
bat nēo. Porro in d'clusiōe substractionis
nō affui/ quā tū d'clusā ipugne p' tinaci aīo/
sitate nō p'sūpsi. S; postq's dñs nr' Bene/
dicit' viā cessionis/ r alia q' p'tebāt accōmo/
da p' pace/ r reformatiōe ecclie dicit' ē accep/
tasse/ r opponit se puitas mea/ cū odijs r di/
scriminibz nō modicis/ vt ip'e neq's papatū de
facto irreuerfibile amissit/ neq's hereticus
aut scismatic' iudicādo eē cāret. Placuit q'
q's restō quā r p'dicauit corā celeberrimo ce/
tu p'ploz. Per hāc itaq's/ ab ea nrā secū vni/
ta/ portū pacis general' attingere facili' spa/
bat Deniq's nō tā missus quā coact' legat'
ad dominū nr'm sup hac materia/ p' pte v/
niuersitatis p'darissime studioz/ cui ego fi/
li' negare potui nihil/ p'posui p'mo massilie
De bic tarascone fmone hūc/ quē decor' p'
sentie vestre nobilissime fulgor illustrauit.
Hūc fmone sic r p'ntē p'positōz/ postulare
dignata ē celsitudo v'ra ab eriguitate mea/
qlis at ego sū vt l' h' vel aliō q' p'piā denegar'
p'sūpseri/ accipite itaq's fmone q' l'iscū q's ille
ē/ vbi aliq' sed pauca ex dictat' in margine
posita sūt/ q' breuitas p'ceps eripuit ne p'fer/
rē. Bñ valeat p'clara dñatio v'ra/ ad cōtem/
pacē/ r ppriā salutē r sequēdā/ scptū tarasto/
ne Anno. Dccciiij. i. vigilia epiphauie

Ep'la dño cameracensi existētū in curia.

Dereuerā ruerende pat. r p'ceptor
singularis accurati' si vacasset per/
dictatū/ q'dā scribere p'q'stur' d' fini/
stra vel interpretatōe/ v' relatiōe dictoz imo
pluriū non dictozum in fmone circūcisōis
habito tarastone coram domino nostro/
tempore legationis mee pro parte alme v/
niuersitatis Parisiensis matris mee.